

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 644/2022-24

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Líviou Krnčokovou, advokátkou, 29. augusta 5, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 55 Er 2449/2013 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 55 Er 2449/2013 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **4 500 eur**, ktoré **j e** Okresný súd Bratislava II **p o v i n n ý** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Bratislava II **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **493,10 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 644/2022 z 24. novembra 2022 prijal v celom rozsahu na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa doručенú ústavnému súdu 30. septembra 2022, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie svojej záležitosti

v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 55 Er 2449/2013 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Súčasne navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov, priznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ v procesnom postavení povinného je účastníkom prebiehajúceho exekučného konania o vymáhanie pohľadávky dlžného výživného v sume 180 eur v prospech oprávnených – maloletých detí sťažovateľa (narodených v r. 2006 a 2009). Napadnuté konanie sa začalo návrhom na vykonanie exekúcie podaným matkou oprávnených (upovedomenie o začatí exekúcie povereným súdnym exekútorom [REDAKOVANÉ] č. k. Ex 141/13 z 1. júla 2013, pozn.). Podľa sťažovateľa v čase podania návrhu na vykonanie exekúcie neexistovala žiadna splatná pohľadávka na výživnom, a preto exekúcia vedená na jeho majetok nie je dôvodná. Sťažovateľ, opíšu chronologický priebeh napadnutého konania, upriamuje pozornosť ústavného súdu na celkovú dĺžku napadnutého konania, ktoré do dňa podania ústavnej sťažnosti nie je právoplatne skončené.

2.1. Podľa názoru sťažovateľa je napadnuté konanie opakovane poznačené zbytočnými prietahmi, či už v pôvodnom konaní o námietkach (10 mesiacov), rozhodovaní o odvolaní sťažovateľa (2 roky a 8 mesiacov), alebo pri jednoduchých procesných úkonoch doručovania (6 mesiacov). Sťažovateľ adresoval opakovane predsedovi súdu sťažnosť na prietahy v konaní (1. júna 2020, 11. marca 2022) a požiadal okresný súd, aby vo veci riadne konal. Okresný súd aj po poslednej žiadosti sťažovateľa o rozhodnutie veci z 3. júna 2022 ostal naďalej nečinný. Sťažovateľ je zo zdĺhavého, nedôvodne vedeného exekučného konania dlhodobo frustrovaný, čo sa negatívne dotýka všetkých oblastí jeho života.

3. Overením aktuálneho stavu napadnutého konania ústavný súd zistil, že okresný súd uznesením č. k. 55 Er 2449/2013-163 z 21. decembra 2022 exekučné konanie vedené pod sp. zn. 55 Er 2449/2013 a u súdneho exekútora [REDAKOVANÉ] pod sp. zn. EX 141/2013 zastavil, povinnému proti oprávneným 1 a 2 priznal náhradu trov konania vo výške 863,36 eur a súdnemu exekútorovi priznal trovy exekúcie vo výške 79,38 eur taktiež proti oprávneným 1 a 2.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

4. Okresný súd vo svojom vyjadrení č. k. 1Spr 106/2022 z 25. októbra 2022 k ústavnej sťažnosti pripustil, že konanie súdu o námietkach proti exekúcii a následne o odvolaní proti rozhodnutiu o námietkach proti exekúcii nebolo plynulé. Rovnako ako aj konanie o odvolaní proti rozhodnutiu sudcu o námietkach proti exekúcii, keďže prvé rozhodnutie o námietkach vydané vyšším súdnym úradníkom bolo v zmysle vtedy platnej právnej úpravy podaním odvolania zrušené. V súčasnosti však súd koná plynule. Okresný súd listom 21. marca 2022 vyzval povereného súdneho exekútora, aby sa vyjadril, aká suma bola vymožená v rámci exekučného konania. Keďže na predmetnú výzvu nereagoval, 12. októbra 2022 mu bola adresovaná opätovná výzva aj s poučením o možnosti uloženia poriadkovej pokuty. V súčasnosti plynie súdnemu exekútorovi lehota na vyjadrenie, ktorej

uplynutie bude zákonná sudkyňa sledovať na účely určenia ďalšieho postupu a čo najrýchlejšieho rozhodnutia vo veci.

4.1. Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie okresný súd na výzvu ústavného súdu v odpovedi z 1. decembra 2022 zotrval na svojom pôvodnom vyjadrení a nepovažoval za potrebné jeho ďalšie doplnenie.

II.2. Replika sťažovateľa:

5. Sťažovateľ, resp. jeho právna zástupkyňa na výzvu ústavného súdu k predloženiu repliky v stanovenej lehote nereagovala, hoci výzvu riadne prevzala (12. decembra 2022), čím nevyužila možnosť priamo ponúknutú týmto procesným inštitútom, ktorý má smerovať k posilneniu prejednacieho princípu v konaní pred ústavným súdom.

II.3. K ústnemu pojednávaniu:

6. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého prehľadu úkonov je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci [§ 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

III.1. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

7. Účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

8. Ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou už vyslovil, že právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov súdom sa vzťahuje aj na konanie o výkon rozhodnutia a rozhodovanie súdu v exekučnom konaní (napr. III. ÚS 15/03, III. ÚS 229/04), keďže nútený výkon súdnych a iných rozhodnutí vrátane súdnej exekúcie podľa Exekučného poriadku je súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 143/02, IV. ÚS 292/04, III. ÚS 229/04) a ústava v čl. 48 ods. 2 takéto konania z povinnosti súdov konať bez zbytočných prietáhov nevyníma. Aj podľa názoru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) by právo na súdnu ochranu zostalo iluzórnym, keby vnútroštátny právny poriadok umožňoval, aby konečné súdne rozhodnutie ostalo „neúčinné“ na škodu jednej zo strán. Výkon rozsudku alebo rozhodnutia súdu treba považovať za integrálnu súčasť procesu v zmysle čl. 6 dohovoru (m. m. III. ÚS 15/03, III. ÚS 125/07, I. ÚS 421/2020).

9. Ústavný súd zároveň akcentuje, že povaha exekučného konania a exekúcie si zo strany okresného súdu zasluhujú väčšiu mieru pozornosti, a to osobitne s prihliadnutím na účinky exekúcie proti povinnému, ktoré tento vníma najmä ako negatívny zásah do svojej majetkovej sféry. Vyššia miera koncentrácie je odôvodnená najmä v konaniach o návrhoch na odklad či zastavenie exekúcie, ale aj v konaní o námietkach proti exekúcii, pretože zo strany povinného sú prednášané určité skutočnosti, o ktorých je potrebné rozhodnúť, pokiaľ možno v čo najkratšej lehote ustanovenej Exekučným poriadkom. V opačnom prípade dochádza k znásobeniu negatívnych účinkov exekučného konania a exekúcie proti povinnému, ktoré z hľadiska zákonnosti a základných práv povinného nie je možné akceptovať (m. m. I. ÚS 240/2021).

10. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou (m. m. III. ÚS 241/2017, I. ÚS 17/2022, rozsudky EŠLP vo veci Frydlander v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96 a vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko zo 16. 12. 2003, sťažnosť č. 58172/00) zohľadňuje (1) právnu a faktickú zložitost' veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu a prihliada sa pritom aj na význam konania pre sťažovateľa.

11. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie v exekučných veciach je bežnou súčasťou rozhodovacej činnosti súdov. Exekučné konanie spravidla treba považovať za konanie po právnej stránke, ako aj po faktickej (skutkovej) stránke za pomerne jednoduché. Je to dané tým, že o spore účastníkov exekučného konania bolo už právoplatne rozhodnuté vo veci samej exekučným titulom, ktorý je podkladom na nariadenie exekúcie. Medzi účastníkmi exekučného konania už preto nemôže byť sporné, aké práva prináležia oprávnenému a aké záväzky má voči oprávnenému povinný. Zmyslom exekučného konania je nútená realizácia práv oprávneného, keďže povinný dobrovoľne nesplnil, resp. čiastočne nesplnil povinnosti uložené v právoplatnom exekučnom titule (m. m. I. ÚS 78/02, I. ÚS 374/2015).

12. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v posudzovanom období napadnutého konania, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným priet'ahom. Naopak, sťažovateľ v napadnutom konaní vystupoval aktívne a po doručení upovedomenia o začatí exekúcie (16. júla 2013) podal proti tejto námietky a opakovane žiadal okresný súd o rozhodnutie (k tomu bližšie bod 2.1 odôvodnenia tohto nálezu).

13. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní. Okresný súd na návrh oprávnených vydal 12. júna 2013 súdnemu exekútorovi [REDAKOVANÉ] poverenie na vykonanie exekúcie, ktorej predmetom bolo vymoženie dlžného výživného od povinného na maloleté deti v sume 180 eur (exekučným titulom bol rozsudok okresného súdu č. k. 15C/44/2010-486 z 12. októbra 2012, pozn.). Postup okresného súdu nebol optimálny už pri prvom rozhodovaní o námietkach povinného proti upovedomeniu o začatí exekúcie podaných povinným 17. júla 2013, o ktorých rozhodol okresný súd uznesením č. k. 55 Er 2449/2013-38 z 31. januára 2014 tak, že námietky zamietol (dĺžka rozhodovania viac ako 6 mesiacov). Sťažovateľ podal proti uzneseniu okresného súdu č. k. 55 Er 2449/2013-38 z 31. januára 2014 odvolanie, o ktorom okresný súd rozhodol uznesením č. k. 55 Er 2449/2013-72 z 2. novembra 2016 tak, že námietkam vyhovel a povinnému priznal nárok na náhradu trov konania

o námietkach (nečinnosť v trvaní 2 a pol roka). Predmetné uznesenie č. k. 55 Er 2449/2013-72 nadobudlo právoplatnosť 6. decembra 2016. Následne ostal okresný súd bezdôvodne nečinný po dobu šiestich rokov. Na tomto mieste je nutné zdôrazniť, že okresný súd nepostupoval v súlade § 50 ods. 5 Exekučného poriadku v znení platnom do 31. marca 2017, podľa ktorého ak je rozhodnutie, ktorým sa vyhovelo námietkam, právoplatné, súd exekúciu zastaví.

13.1. Až 21. decembra 2022 vydal okresný súd uznesenie o zastavení exekúcie, náhrade trov konania a trov exekúcie (bod 3 tohto nálezu). Predmetné uznesenie v časti výrokov I a III nadobudlo právoplatnosť 17. januára 2023 a vykonateľnosť 21. januára 2023, čím bola právna neistota sťažovateľa odstránená. Odvolanie je prípustné iba v časti náhrady trov konania (výrok II)

14. Ústavný súd s prihliadnutím na celkovú dĺžku napadnutého konania (9 a pol roka) dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

III.2. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy:

15. Ústavný súd v súvislosti s námietkou sťažovateľa o porušení jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s porušením základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uvádza, že časový horizont toho, kedy sa účastníkovi konania dostáva konečného rozhodnutia vo veci, je neoddeliteľnou súčasťou meradla celkovej spravodlivosti podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Čím je tento časový horizont dlhší, tým viac sa oslabuje kredibilita štátnej moci a špecificky moci súdnej. V súlade s judikatúrou ústavného súdu (III. ÚS 243/2017, III. ÚS 451/2017, II. ÚS 481/2017) v prípadoch extrémnych priet'ahov v konaní dochádza k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov už samotnou dĺžkou súdneho konania, ktorá predlžuje stav právnej neistoty do takej miery, že sa právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03, III. ÚS 113/07). Neprimeraná dĺžka konania sa potom priamo odráža v dôvere občana v štát, v jeho inštitúcie a v právo, čo je základnou podmienkou na fungovanie legitímneho demokratického a právneho štátu. Ignorovanie týchto princípov konajúcim súdom malo za následok porušenie práva na *fair proces* (čl. 46 ods. 1 ústavy) v jeho časovej dimenzii a aj preto ústavný súd deklaroval porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu postupom okresného súdu v napadnutom konaní (bod 1 výroku tohto nálezu).

16. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ku ktorému malo dôjsť doterajšou neprimeranou dĺžkou napadnutého konania, ústavný súd poznamenáva, že v systematike ústavy sú primeraná celková dĺžka, rýchlosť a plynulosť súdneho konania obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, nie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. K vysloveniu porušenia základného práva na súdnu ochranu z týchto dôvodov však napriek tomu môže dôjsť v prípade, ak namietané zbytočné priet'ahy (v konkrétnom prípade spôsobené dlhodobou nečinnosťou a nesústredenou činnosťou), ako aj celková doterajšia dĺžka preskúmaného súdneho konania signalizujú, že v postupe súdu došlo k pochybeniam takej intenzity, že s ohľadom aj na ďalšie konkrétne okolnosti posudzovanej veci (najmä predmetu konania) možno uvažovať o odmietnutí spravodlivosti – *denegatio iustitiae* (pozri m. m. IV. ÚS 242/07 – *a contrario*).

IV.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

17. Keďže v čase rozhodovania ústavného súdu bolo namietané exekučné konanie ako celok právoplatne skončené (bod 12.1 tohto nálezu, pozn.), v okolnostiach danej veci neprichádzalo do úvahy rozhodnutie podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde, teda prikázanie súdu, aby vo veci konal. Ústavný súd preto v tejto časti ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

18. Vzhľadom na konštatovanú nečinnosť okresného súdu, berúc do úvahy všetky okolnosti prípadu (právoplatné skončenie veci, ako aj to, čo bolo pre sťažovateľa v stávke), majúc na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadost'učinenia je zmiernenie ujmy pocit'ovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznal sťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie v sume 4 500 eur (bod 2 výroku tohto nálezu) a vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu). Zohľadnil pritom aj skutočnosť, že sťažovateľ ako povinný uhradil platby výživného dobrovoľne a exekučné konanie vôbec nemalo byť vedené (k tomu aj bod 20 uznesenia okresného súdu č. k. 55 Er 2449/2013-163 z 21. decembra 2022 o zastavení exekúcie).

V.

Trovy konania

19. Ústavný súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2022 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 193,83 eur a režijný paušál v sume dvakrát po 11,63 eur, t. j. spolu v sume 410,92 eur [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“)]. Trovy konania v sume 410,92 eur navýšené o daň z pridanej hodnoty 20 %, ktorej je právna zástupkyňa sťažovateľa platiteľom (§ 18 ods. 3 vyhlášky), tak predstavujú spolu sumu 493,10 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 2. februára 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu